

Protokol nahrávky*

Pamětník: Ivan Liška

Datum a místo natáčení: 21. a 23. srpna 2024 v Institutu umění – Divadelním ústavu v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

Ivan Liška – kompletní záznam	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení narátora. Narozen 8. 11. 1950. Matka pocházela z jižních Čech, otec se narodil v Poltavě, ale vyrůstal v Praze. Jeho otec Karel Liška byl koncertní mistr v Národním divadle. Narátor narozen v Praze, žili ve Vršovicích. Dvě mladší sestry. Otec byl malíř, učil na vysoké škole grafické, ale v roce 1948 jako nekomunista musel odejít. Po Stalinově smrti nastoupil jako učitel na základní školu. – Oba rodiče sokolové, děti dali do <i>rytmiky</i> . Jeden kroužek v Obecním domě. Sestry brzy odpadly, IL přešel k Jarmile Jeřábkové do paláce Metro. Jeřábková, Palucca. Film Od jara do jara, Eben, IL hrál malého pasáčka. – Na doporučení baletní přípravka Národního divadla. Spolupráce otce s režisérem Frejkou. Přes rodinu se v ND cítil jako doma. Dostal roličku v „Prodané nevěstě“. – Vražda Kennedyho. – Zájezdy s Národním divadlem, v přípravce profesorka Pásková. Syn dirigenta Neumanna, bratři Prokešové, Jiří Kylián, Vladimír Klos aj. Způsob cvičení. Vstup do světa tance.
0:12:25	Sestry Eva a Dana. Matka Vlasta. Dědeček Liška odešel do Poltavy, otec se tam narodil v roce 1914. Babička Marie za svobodna Tintěrová, zpěvačka v ND. Po návratu z Ruska se prarodiče rozvedli. Pianista Tuček. Otec na přání dědečka vystudoval obchodní školu, pak směl na akademii studovat malbu. Studoval u (Oldřicha) Blažíčka. Zejména krajinomalba, ale také knižní obálky. – Spolupráce otce s Jiřím Frejkou bez bližších podrobností, nerozvinula se. – Proč rodiče s dětmi nemluvili otevřeně o širších souvislostech. Učili děti veřejně se nevyjadřovat. Otec jako nekomunista v divadle nedostával příležitosti. Na Hollarově škole učil do roku 1944.
0:22:26	Z čeho vyrůstal otcův protikomunistický postoj. Matčino zázemí, narozena 1920. Po válce se přestěhovala s rodinou do Prahy, její otec byl pokrokový truhlář. Po roce 1948 se stali obětí boje s živnostníky. Jak se IL stal pionýrem. Přírodovědný kroužek v Domě dětí a mládeže v Gräbově vile. Teta z matčiny strany mu dávala protikomunistické školení. Všichni v rodině byli sečtělí. Před emigrací se museli zbavit knih. Možnost přírodovědných expedic. Rada pionýrského domu. Víra v novou společnost. – Do přípravy ND šel na popud J. Jeřábkové. Měl rád pohyb, ale sportovní hry ho nebavily. Přirozený vztah k hudbě.
0:32:34	Přijímací zkoušky na konzervatoř. Učitel klavíru Oberender. Zora Šemberová. – Chata v Podmezí u Sázavy. Otec koupil předválečnou tatrovku. Rodinný výlet do Bulharska. IL ve Varně sledoval zkoušky na taneční soutěž. – Průběh přijímacích zkoušek na konzervatoř. V komisi Chourová, Urbanová, Tymichová, Šemberová, Bonuš. Naplňující, časově náročné studium. Cesta k tanci přes folklór, který je technicky lehčí. Vaganovská metoda klasického tance. V přijímací komisi také Růžena Mazalová. Studium v GITIS, <i>baletním Vatikánu</i> . Šamševa, základy vyučování na pražské konzervatoři.
0:44:18	Absolutorium 1969, rodiče čekali s emigrací, až syn odmaturuje. Otec byl člen Sdružení učitelů výtvarné výchovy (UNESCO), získal vazby po celém světě. Návštěva Švédska,

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukuje informace v té podobě, v jaké je uvádí narátor. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	freska. Matka po válce pracovala jako au-pair ve Švédsku, znala jazyk. Návštěvy švédského ataše ve Vršovcích. Otec psal články z cest do Lidové demokracie. IL mohl s otcem jezdit i na Západ. – Babička jezdila za odsunutou částí rodiny k Bodensee. – Galerie Lundgren, freska ve vile bývalého spolužáka z karlínského gymnázia, u Stockholmu. IL ve Stockholmu absolvoval letní kurzy baletu a jazzu. Profesorka Urbánková v Praze učila novodobý tanec i techniku Marthy Graham.
0:53:52	Znalkyně lidového tance Míla Urbanová. Píseň přes tělo i hlas umožňuje totální identifikaci. Divadlo Disk, bývalé Wolkerovo divadlo. IL maturoval v roce 1969. Otec si s předstihem hledal uplatnění v Německu. Sestry byly na gymnáziu. Na konci října 1969 se zavřely hranice. (<i>videozáznam</i>) 21. 8. 1968 na stáži v Paříži. Jaro 1969, rodiče se připravují na emigraci. Odjezd rodiny na etapy. IL hostoval v Bregenz, pokračoval do Francie. Sešli se v Německu. Meersburg u Bodensee. – IL v Düsseldorfu získal smlouvu od 1. 10. 1969. Se studiem začínal znovu od začátku. Rozmanitost úkolů. Kdyby zůstal v ČSSR, šel by za Pavlem Šmokelem a Lubošem Ogounem. Inspirací Maurice Béjart v Bruselu. Svobodu tvorby našel v divadle Deutsche Oper am Rhein Düsseldorf – Duisburg. (<i>konec videa</i>)
1:05:30	Jiří Kylián, dnes se věnuje filmu. – Setkání rodiny po přechodu hranic. IL v Düsseldorfu žádal o azyl, zažil zde pocit lidské důstojnosti. Stav tehdejší německé společnosti, vyrovnání s minulostí jen částečné. Svoboda umění. – Pražské jaro. Výuka ruského jazyka na konzervatoři a následně maturita. Na škole se studenti setkávali napříč obory. Ředitel Holzknacht chránil učitelský sbor konzervatoře před politickými dopady.
1:20:34	Pan Veselka (Vachulka), organizoval zájezdy školy do Itálie, studenti hostovali na různých místech. Vachulka měl nevídané kontakty. Vystoupili i na benzinové pumpě. IL se zájezdu zúčastnil jednou, a to v roce 1968. Zvěstování Leonarda da Vinci. – Spolužáci: Tamara Pokorná, Ivana Cetlová, Iva Fröhlichová, Zdeněk Sedláček, Zdeněk Rosa, Jan Kořínek, Václav Kuropata. Kontakt s jinými obory, síť kontaktů do života. – Systém divadel v Německu. Otázka hostujících umělců v baletních souborech, např. Asiatů.
1:30:45	Meersburg. Návštěvy u rodičů. Sestra jako grafička v Mercedes Benz, druhá sestra zubařka. IL u Ericha Waltera. Hudba B. A Zimmermanna. Prvotřídní tanečníci, díky pílí IL tanečně rostl. V roce 1972 tančil roli milence po boku Colleen Scott, začátek celoživotního životního partnerství a manželství. Scott pocházela z jižní Afriky, vystudovala v Londýně. V Düsseldorfu pracovali špičkoví choreografové, mj. z Ballets Russes. – IL hledal možnost dalšího rozvoje, lepší uplatnění. Odešli spolu do Mnichova, Bavorská státní opera, v letech 1974–1977. – Události před setkáním s Colleen Scott. Cítil potřebu dál studovat. Veliká solidarita s Čechoslováky. Dnešní postoj k uprchlíkům. Düsseldorf byl centrem vývoje výtvarného umění. Walter angažoval výtvarné umělce jako scénografy. Význam výtvarného pojetí scény, tanečního prostoru.
1:42:13	„Smrt a dívka“, „Taneční suita“, „L’Orfeo“, Janáčkův kvartet, „Šípková Růženka“, „Popelka“ a další Walterovy choreografie. Leonid Mjasin, „Třírohý klobouk“ ve scénografii Picassa. Gerhard Bohner, „Mučení Beatrice Cenci“. Zajímavé období v Düsseldorfu, poznal opery Wagnera a Strausse. Intendant Barfuss. Režisér Bohumil Hrdlička, „Hoffmannovy povídky“. – Kontakty s českou emigrací. IL byl plně vytížený, na ohlížení nezbyl prostor. Korespondenční kontakt s rodinou v Praze. Babička z otcovy strany. – V souboru byla vykořeněnost běžným jevem.
1:54:51	Samozřejmost homosexuality. V SRN zrušena kriminalizace homosexuality. Dopady do umělecké práce. – Levicový terorismus, napětí ve společnosti. RAF, Frakce Rudé armády. Mimoparlamentní opozice. – IL se snažil číst svobodnou literaturu, Orwell, Camus, Huxley. Publishers ’68. – Co mu umožnilo vypracovat se k sólovým rolím. Balanchinův

	„Apollo“, Riziko technicky perfektního projevu. Osobní meta – osobitost. – První celovečerní sólová role Colas v „La fille mal gardée“.
2:04:45	Přijetí v mnichovském souboru. Žili ve čtvrti Schwabing, stále statut uprchlíka. Občanství v roce 1981. Setkání s Rafaelem Kubelíkem, „Z mrtvého domu“.
2. NAHRÁVKA	
2:09:35	Jako dítě účinkoval ve „Hře o lásce a smrti“, Alfred Radok. Trýznivé téma. Ceněná inscenace. Zora Šemberová, generálka Gorkého hry „Poslední“. Radokův výklad. Zdeněk Prokeš, bruslař Bělohávek, Olda Tábořský, celkem šest chlapců. Příprava inscenace. Po nástupu na konzervatoř spolupráci ukončil. Choreografem mladý umělec z Divadla J. Wolker. (<i>melodie Zdeňka Lišky</i>) Jindřiška Hirschová. Hotel z budovy Komorního divadla. Josef Zíma. (<i>nad recenzemi „Hry o lásce a smrti“</i>)
2:24:27	Činoherní zkušenost narátora. Film Dáma s kaméliemi, v TV studiu v Hamburku. Produkční nabídli roli v jiném filmu, proč odmítl. – Byl členem skupiny operního baletu. Jako emigrant, Pražan, Čech získával jistotu. Velká životní zkušenost z totalitní země. Technika byla na Západě vyspělejší. Výhodná poloha Düsseldorfu, poznával balet v okolních velkých městech. Pina Bausch. Zde se vzdělával. Rudolf Nurejev. Tanečník na jevišti rozdává ze sebe, ale tanec musí i jemu přinést naplnění. Vortänzer, předtanečník. S Colleen tančili „Spící krasavici“ aj. V Mnichově dostal úkol tančit Balanchinova Apolla, Heinz Klaus ve Stuttgartu poskytl osobní lekci. Představení před zahraničním publikem. Zpráva od Johna Neumaiera, že by stál o společné angažmá Lišky a Scott. Přijali a zůstali v Hamburku 20 let.
2:39:40	Neumeier, vybral oba pro charakter a barvu projevu. „Legenda o Artušovi“, choreograf neslouží tanečníkovi. Bohne. Triadický balet Oskara Schlemmera. V průběhu příprav sňatek narátora. S manželkou odcházeli do Hamburku. Reprezentovali moderní německý tanec. Co se na této inscenaci naučil o divadle obecně. V roce 2014 inscenaci obnovil s mnichovským Juniorballet. Choreograf G. Bohner. – Typologie rolí, předurčen pro hrdinské ev. lyrické hrdiny. – Střet s náročnou rolí v Matoušových pašijích. Tanečníci vstupovali do rolí a vystupovali z nich. Bral na sebe role Jidáše, Piláta. Vztah IL ke křesťanské víře. Podpora Bachovy hudby.
2:54:35	Neumeierův způsob práce. – První vlastní choreografie. Tanec na výletní lodi SS France, dua na hudbu S. Joplina. Je k vlastním pracím kritický. – Požadavek P. Kohouta, spolupráce na „Marie bojuje s anděli“. Schnittke, Suita ve starém slohu, Brno. Pozvání Z. Prokeše, 1997.
3:03:52	Šéfem Bavorského národního baletu. Více nabídek současně. Berlín, Amsterdam, Drážďany, Mnichov. Od roku 1968 v Mnichově, Coleen o rok dříve jako taneční mistrová. Předchůdkyně Konstanze Vernon. Partnerství s Natašou Makarovou, Carlou Maxwell, Élisabeth Platel aj. pomohlo jeho mezinárodnímu renomé. Volba Mnichova. Situace mnichovského souboru v okamžiku jeho příchodu. Začal přivádět do divadla současnou světovou tvorbu. Rád pracoval s týmem. Jiří Kylián. Komunikace. Disciplína. – V Mnichově měl baletní ředitel uměleckou nezávislost. Pozice a pravomoci intendanta, sir Peter Jonas.
3:17:56	Personální strategie IL jako nového šéfa. Lukáš Slavický, poznali se v Brně. Přirozené obměny souboru. V pozici šéfa setrval 18 let. Colleen Scott. Její učitelka byla žačkou Enrica Cecchettiho. – Budování repertoáru. Ohled na prostor velkého divadla a skvělý orchestr. Koordinace s operou, aby divadlo zvládlo souběh velkých produkcí. Crankovy balety. Spolupráce s autory baletů. William Forsythe, zapojil se do konce zkoušení, upravil choreografii. Osobní kontakt umožnil získávat kontakty se špičkami světové choreografie.

3:31:37	Soubor se obměnil v důsledku nároků, které IL kladl. – Politické změny ve střední Evropě na konci 80. let. Pád berlínské zdi. Zájezd do Východního Německa s Triadickým baletem. Srovnání se situací konce 60. let. – Zájezd do Ruska na festival moderní německé hudby. Schnittke, balet „Peer Gynt“. „Matoušovy pašije“ ve Východním Berlíně. Šedivo v NDR, bída v Rusku. 1994, soutěž Máji Plisecké. Anna Polikarpova. Petěrburg, Moskva, Paříž.
3:42:35	Politické změny. José Limón Company, „The Exiles“. Návrat do vlasti, když tančil s Carlou Maxwell v Praze exulanta, přijel s rodinou. Zdeněk Prokeš nabídl vedení tanečních kurzů. Josef Jelínek. – Bayerisches Juniorballet. Jak vznikla myšlenka založit tento soubor. Vychází ze situace nově příchozích, mladých tanečníků. Jiří Kylián podobně pracoval už v roce 1989. Smysl souboru mladých. Nadace Heinze Bosla, Baletní akademie Vysoké školy hudby a umění v Mnichově se podílely na vzniku. Získali 16 placených tanečních míst. Ministerstvo i šéfka nadace paní Vernon byli myšlence nakloněni. Prostory ve Schwabingu. Heinz-Bosel-Matineé. Zahájeno 2009. IL se podílel na tvorbě repertoáru.
3:55:55	Vedení Juniorballetu: Vernon a IL. Od smrti Vernon 2013 vede sám, je předsedou dozorcí rady v nadaci. Pedagogická práce. Je autorem několika choreografií. Zájem o práci tanečníků podporuje jejich rozvoj. S některými se rozloučili. Angažmá na dva roky. Start v JB dodá mladému člověku sebedůvěru. – IL i dnes tančí. Van Mahnen: „Old Man and Me“, uvedl v červnu 2024 v Sarajevu. – Crankův „Evžen Oněgin“ v Mnichově, byl požádán o zatančení titulní role, tančili s Vernon. – Vztah veřejnosti k baletu.
4:11:09	Stále udržuje kontakt s Neumeierem. Po smrti ženy jí Neumeier věnoval tanec. – Smrt Colleen před třemi lety. Choreografie pro 3 tanečnice ve vile Stuck, televizní natáčení, Isadora Duncan. – Pracovala s mladými tanečnicemi, nahradila ji Daria Klimentová. Hostování v ČR. – Ve Vinohradském divadle zažil v 60. letech hostování Marcela Marceaua. – Ella Jaroszewicz, pozůstalost po Marceauovi.
4:20:29	Vernisáž výstavy syna Romana v České Skalici. Koncepce propojila 4 generace Lišků, od dědečka po Romanova syna. – Merce Cunningham. Vystoupení v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka (1964). Inscenace „Biped“. Osobní setkání IL s Cunninghamem. Choreografický automat.
4:33:35	KONEC